

Vastaajan tuomitseminen tekohetkellä säädettyä ankarampaan rangaistukseen

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Lapin käräjäoikeuden 7.6.2023 asiassa R 22/1726 antamaan tuomioon 23/123847.

Käräjäoikeus oli asiassa tuominut yhdelle vastaajista ehdollisen vankeusrangaistuksen oheis-seuraamuksena 100 tuntia yhdyskuntapalvelua. Vastaajan syyksi luettujen tekojen tekohetkellä (1.1.2017-5.2.2019 ja 1.7.2017-6.2.2019) voimassa olleen lain mukaan voitiin ehdollisen vankeuden ohessa tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

SELVITYS

Lapin käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on 12.2.2024 antanut apulaisoikeuskanslerin pyytämän selvityksen ja käräjäoikeuden laamanni lausunnon.

Käräjäoikeus on vielä 19.3.2024 lisäselvityksenä toimittanut korkeimman oikeuden käräjätuomarin purkuhakemukseen antaman ratkaisun.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 3 luvun 2 §:n mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin, ellei tuomittaessa voimassa olevan lain soveltaminen johda lievempään lopputulokseen.

Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Rikoslain 6 luvun 10 §:ssä säädetään ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksista. Oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäismäärää on korotettu 120 tuntiin 1.1.2020 voimaan tulleella rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin muutoksella (272/2019). Aiemmin voimassa olleen säännöksen (401/2015) nojalla ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Kärjäjätuomari on tuominnut vastaajalle tuomitsemishetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 100 tuntia, vaikka syyksi luettujen rikosten tekohetkellä voimassa olleen saman lainkohdan mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voitiin tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Kärjäjätuomari on selvityksessään kertonut, että hän ei ollut tuomiota antaessaan huomannut, että rikoksen tekoaikana voimassa ollut laki oli ollut tuomitsemishetkellä voimassa ollutta lakia lievempi. Koska tuomiossa oli ollut ilmeinen virhe vastaajan vahingoksi, hän oli toimittanut korkeimmalle oikeudelle hakemuksen tuomitun yhdyskuntapalvelun purkamisesta ja pyytänyt sen määrän korjaamista tekohetken lain mukaiseksi.

Korkein oikeus on 19.3.2024 antamallaan päätöksellä (nro 449, dnro H2024/13) purkanut kärjäjäoikeuden tuomion kysymyksessä olevalle vastaajalle ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa tuomitun yhdyskuntapalvelun osalta ja oikaissut tuomiota siten, että vastaaja on tuomittu kärjäjäoikeuden hänelle tuomitseman ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa 75 tunniksi yhdyskuntapalveluun.

Lapin kärjäjäoikeuden laamanni on lausunnossaan pitänyt tapahtunutta erehdystä valitettavana mutta inhimillisenä ottaen huomioon senkin, että tuomitsemishetken rangaistusasteikko oli ollut tuomitsemishetkellä voimassa jo useita vuosia. Laamanni on toivonut, ettei asia anna aiheita

enempiin toimenpiteisiin, ja todennut olevan tärkeää, että tuomioistuinten käyttämiin järjestelmiin voitaisiin tulevaisuudessa sisällyttää kyseisenlaiset inhimilliset virheet estäviä toimintoja, jotka osaltaan tukisivat tuomarin työtä työpaineiden keskellä.

Koska tuomitsemishetken laki on johtanut vastaajan kannalta ankarampaan lopputulokseen kuin rikoksen tekohetkellä voimassa ollut laki, ei sitä korkeimman oikeuden päätöksessään toteamin tavoin olisi saanut soveltaa. Virhe on tapahtunut kärjätuomarin selvityksessään toteamin tavoin vastaajan vahingoksi.

Kärjätuomarin asiassa tekemä virhe on sijoittunut tuomarin tehtävän ydinalueelle ja koskenut sinällään yksiselitteisen sääntelyn soveltamista. Virhe merkitsee lakiin perustumattoman rangaistuksen tuomitsemista vastaajalle ja asettaa hänet perusteetta eri asemaan kuin muut tuomioistuimissa tuomittavat henkilöt. Virhe on kerrotun vuoksi omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Yhdyskuntapalvelun tuomitsemisessa tapahtunut virhe on lähtökohtaisesti vakava myös siitä syystä, että yhdyskuntapalvelu on henkilökohtaista vapautta rajoittava rangaistus. Siihen tuomittu joutuu rajoittamaan omaa vapaa-aikaansa ja osallistumaan palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin uhalla, että tuomioistuin voi syyttäjän vaatimuksesta muuntaa yhdyskuntapalvelun suorittamatta olevan osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi.

Asiassa virhe on tullut korjatuksi, kun korkein oikeus on kärjätuomarin hakemuksesta purkanut kärjäoikeuden tuomion vastaajalle määrätyn yhdyskuntapalvelun osalta ja oikaissut tuomiota. Virheestä ei näin ollen aiheutunut asiassa haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Kärjätuomarin menettelyä asiassa on tutkittu laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esituttain.

Kärjäoikeuden laamannin lausunnossaan asiankäsitelyjärjestelmien kehittämistarpeista toteaman osalta viittaa apulaisoikeuskanslerin 21.2.2024 asiassa dnro [OKV/923/30/2023](#) antaman päätöksen kohdassa 3 todettuun.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Lapin kärjäoikeuden kärjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajalle ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa yhdyskuntapalvelua 100 tuntia, vaikka vastaajalle syyksi luettujen rikosten tekohetkellä voimassa olleen rikoslain 6 luvun 10 §:n 1 momentin (401/2015) mukaan ehdollisen vankeuden ohessa voidaan tuomita enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi Rovaniemen hovioikeudelle.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala